

ШЫН

ВКП(б) ТЫВА ОБКОМУНЫҢ КЫЗЫЛ ХООНА КОМИТЕДИНИҢ БОЛГАШ АЖЫЛЧЫ ЧОННАРЫНЫҢ ДЕПУТАТТАРЫНЫҢ ОБЛАСТ СОВЕДИНИИ ОРГАНЫ

1925 чылда үндөзүлгөнгөс.
1951
ОКтябрь
6
СУББОТА
№ 194 (2368)
ӨРТӨЗ : 0 КВП.

БО ХУНГУ СОЛУНДА:

Тайбын камгалатынар болгаш быжыглатынар! (1 арын).
ПАРТИЯЖИ АМЫДЫРАЛ:
Д. Рылов—Пропганда ажылынын талазы-биле семинар (2 арын).
Тайбын дээш, улустарын амыды-

ралчы эрге-ажыктары дээш демисел (2 арын).
М. Бугалдай. — Суму Совединиин ажылында четпестерни унуткар (3 арын).
А. Григоренко. — Бүгү-инитивин

чеди чыл өөредилгезинин күүселезин хандырар (3 арын).
В. Харьков, С. Иванов. — Делегейде болуп турар чоруктарнын допчулалы (4 арын).
Кореяда болушкуннар (4 арын).

Совет аппараттын ажылын үндезининден экижидер

Совет күрүне аппаратынын онзагай байдалы болза, оон эн-не улусчу характерин, ол бодунун бүгү-ажыл чорудулгазын кылдыра миллион-миллион массаларга, совет кижилеринин чогадыкчы күжүгө болгаш инитивазына даянып билдире болур. Ол болза, бистин күрүнеинин аппаратына эн-не улуг күштү берип, ону ажылчы чоннарга төрөөн болгаш чок болдуруп турар.

«Совет күрүне аппараты деп чүдээрге, ол сөстүн эн-не ханы утказы-биле алырга — Советтер болгаш эн-не ханы «кудукулар»-биле катыштырып, харылаштырып турар, күрүне аппаратын миллион-миллион массалар-биле холуштуруп турар бүгү-ле яны-бүрү миллион-миллион партияжы эвес болгаш партияжи организацияларны ол советтерге кадарга ол болур» — деп эш Сталин өөредип турар.

Совет аппараты экижидеринин болгаш сайзырадынын херээнге бистин партияжы кезеде онза кичээнгейин салып келген. Социалисттик Төрөөн чуртуга бердинген совет ажылдакчыларын, массанын арга-мергежилдик организакчыларын болгаш удурткучуларын калдырлары бисте өскен. Оларнын бүгү-ле ажыл-чорудулгазы коммунисттик тургузушкунга чаа-чаа чедишкиснерин чедип алырыңче, совет тургузушкун амыдыралынын үндезин болуп большевик партияжы политиказын боттандырамыңче угланган.

Улус ажыл-агыйнын өзүлдөзү, культураның хөгжүлдөзү-биле кады чер-черин совет органнынын сорулгалары база өзүп турар. Олар ажыл-агый тургузушкунун мергежилдик, тодаргай болгаш оперативтик удуртуп, ажылчы чоннарнын өзүп турар материалдык болгаш культурулук негедезин бүрүн хандырар хүлээлгелин.

Совет болгаш ажыл-агый аппаратынын ажылын моон сонгаар экижидер дугайында чер-черде партия органнын өзүлдүк большевикчи сагышты салыр журулук. Олар совет органнын бүгү-ле аргалар-биле дузалар, боттарында хүлээткен сорулгаларын чедишкиснерин күүседир, арга-мергежилдик эки ажылдакчылар-биле оларны быжыглаар хүлээлгелин. Оон аразында ажыл-агый болгаш культура хөгжүлдөзүнүн хүн-бүрүгү айтырыгларын шиттирлээрде, ажыл-агый болгаш совет органнын солуй бээр чүдүлдер бар.

Чамдык партия ажылдакчылары партияжы-политиктиг ажылды амыдыралыңчы чорудулгазы-биле холбаштырып өөрөөнээнин ол ыңдыг практика чугаалар турар-дыр. Хүлээндирген херээниң дугайында совет болгаш ажыл-агый органнынын харысалгалын бедидеринин орунуга ол ыңдыг ажылдакчылар оларны солдурунук болгаш анаа-ла артыкталдырарын орунда кирип турарлар. Совет болгаш ажыл-агый органнын большевикчи өзү-биле удуртуунун аргазы болза, ол органнын үргүлчү дузалары, оларны быжыглаары болгаш ажыл-агый удуртудар оон органнын солуп тургаш эвес, а оларны дамчыштыр удуртуу болур.

Салдычак чорук-биле, бюрократизмин бичин-ле демдектери болгаш бузда чоруктар-биле, ажылга тода болгаш оперативчи болур дээш демиселге совет болгаш ажыл-агыйнын албан черлеринде партия организациялары улуг күштү үндүрер болгаш шудургу болур журулук. Оларнын эн-не бир дугаар сорулгазы болза, совет болгаш ажыл-агый аппаратынын ажылдакчылары большевикчи идеялыг өзүга, күрүнеин болгаш күш-ажылдын бедик чурумунун өзүзүгү кижизидер сорулгалыг.

Большевикчи удуртулганың эн чугула шынары болза, четпестер-биле эптеш чогу болур. Ындыг-даа болза, чер-чер Советтеринин чамдык ажылдакчылары районнарга, албан бу-

дүрүлгө болгаш колхозтарга чорашкандыг бир четпес чүдүлдерни тыпкаш ону эдер дугайында ол черге-ле кемчел албай баарлар. Чамдык олар четпестерин дугайын үстүкү организацияларга чүгле медээлеп каары-биле кызыгаарлатынып каарлар. Илеретинген четпестерин дугайында информация херек болгаш ажыктыг болуру билдингир, ыңдыг-даа болза, ол четпес. Кандыг-бир албан организакчы черинин, бүдүрүлгенин, колхозтун, машина-трактор станциязынын ажылында чедир кылдырмаан чүдүлдерин, частырыгларын болгаш четпестерни чүг-ле илередирип четпес, ол четпестерни эдип билдир, чыдаып каап турарын ажып тилээринге дузалажыр херек.

Владимир Ильич Ленин 30 чыл мурнунда «Рабкринин сорулгаларын дугайында айттырга, оларны билдире болгаш күүседир» — деп чагазына, ажыл херекти хандыр өөренип көөрүңү, күүселденин хыналдазын шын тургузарыңа, четпестерни чогуур өйүндө эдериниң чугулазын айткан. «Эдип билдире, бирээде, кандыг бир албан, бүдүрүлгө, килдик болгаш өске-даа черлерде херекти кылырын каш катап өөренир, өөренир; ийде, практиктиг чугула өскерилгелерни чогуур өйүндө кылыр, оларны херек кырынга боттандырар» — деп В. И. Ленин бижээ. Ленинни оон ыңай демделгезин болза, эки чижекти ажыглаарын калбартыры дээш демиселди чайлыш чок үргүлчү чорудар херек — дээш.

Четпестерни эдип билдире, чыдаып каап турар кезектерин мурнакчыларын денелинге чедирери, күүселденин хыналдазы-биле үзүктөл чок харылаалыг. Ол чокка херекти шын организастаары, шын удуртуу утка шынар чок болур. Күүселденин хыналдазын эки тургусканы болза, аппараттын ажылын байдалын кандыг-даа үеде чырыдырынга болгаш бюрократтарны болгаш канцеляржыларны дашкаар үндүреринге дузалар проектор болур деп эш Сталин айтып турар.

Күүселденин хыналдазын чер болганда үлгөрлүг кылдыр тургуспаан. Чамдык чер-чер Советтеринин күүскомнаны хөй сангык шиттирлерин хүлээп алгаш, оларнын күүселденин хынаарын эки организастаарын бодавастар, чогуур негеделин салбайн турарлар.

Күүскомнарнын депутаттар-биле хүн-бүрүде харылаазы, активчилерин ажылга кириштирери, сессияларны үргүлчү чыры, яны-бүрү коммиссияларын ажылы болза, чер-чер Советтер бүрүзүңү чедишкиснерин ажыл чорудулгазынын эн-не таарымчалыг байдалы болур.

Чер-чер Советтеринин ажылчы чоннарнын калбак массазы-биле үзүлбөс харылаазы ажыл-агыйның практик дуржулгазын өөрениринге, четпестерни чогуур өйүндө тыварыңа болгаш оларны унуткаарыңче күштү мобилизастаарыңа дузалар турар. Совет улус күрүне аппаратынын ажылын экижидеринге сонуургалдыг. Чер-чер Советтеринин сөөлгү сонгудаларыңа, сонгукчулар депутаттарга кандидаттар-биле ужуражып тургаш боттарынын шүгүмчүлөдиг саналдарын чугаалап, совет органнынын ажыл-чорудулгазын экижидер дугайында хөй сангык саналдарны кирип турганнар. Ажылчы чоннарнын саналын боттандыраары Совет бүрүзүңүң бир дугаар хүлээлгелин.

Партияның салган сорулгаларын чедишкиснерин күүседир дээш бүгү чогууну демиселинге бистин чер-черде партия болгаш совет организациялары оон-даа артык быжып, дуржулгалар-биле байып, бистин каадырлары оон-даа артык канчалык турар. Бистин бүгү-ле ажылдарымыска чер-чер Советтеринин ролу моон сонгаар бедидери болза, коммунисттик тургузушкунга чаа-чаа чедишкиснерин эн чугула таарымчалыг байдалы болур.

(«Правданың» мурнуку чүүлүндөн).

Эш О. В. Куусинени Ленин ордени-биле шаңнаар дугайында

ССРЭ-нин Дээди Совединиин Президиумунун Ч А Р Л Ы Ы
Карело-Фин ССР-ниң Дээди Совединиин Президиумунун Даргазы болгаш ССРЭ-ниң Дээди Совединиин Президиумунун Даргазының Орадакчызы эш О. В. Куусинениң чеден хар харлааны-биле холбаштыр, партия болгаш совет күрүнеин мурнуңа оон алдар-хавыязын демделгези-шаан, эш Отто Вильгельмович Куусинени Ленин ордени-биле шаңнаар.

ССРЭ-ниң Дээди Совединиин Президиумунун Даргазы Н. ШВЕРНИК
ССРЭ-ниң Дээди Совединиин Президиумунун Секретари А. ГОРКИН.
Москва, Кремль. 1951 ч. октябрь 3.

Тайбын камгалатынар болгаш быжыглатынар!

Делегейге быжыг тайбын дээш

БАЙ-ХААК (Телефон-биле). Бүгү-делегейге үр болгаш быжыг тайбын тургузар дээш делегейин беш улуг күрүлелери—Американын Катышкан Штаттарынын, Великобританиянын, Франциянын, Кыдаттын Улус Республиказынын болгаш ССРЭ-нин аразына Тайбын Пактызын чарар дугайында Тайбынның Бүгү-делегей Чөвүлелиниң Кыйгырынын адаанга ат чыылдазынын кампаниязын холбаштыр Таңды районун үлетпүр-бүдүрүлгелеринде, албан черлеринде, база сумуларда, суурларда, колхозтарда болгаш аал-бөлүктөрдө хөй кижикиржикчилг хуралдар болгаш митингилер бедик көдүрүлүшкүн-биле калбарып турар.

Ол митингилерге массалык-биле киржип турар үлетпүр-бүдүрүлгелерин стахановчулары, тускай эртемниң яны-бүрү оон-оон ажылдакчылары, көдээ ажыл-агыйнын чүсчү мурнакчы кижилеринден эгелээш бүгү ажылчы чоннар дайын кыпсыкчыларыңа удур күштүг харадашкынарнын чиди-биле илередиң, Тайбынның Бүгү-делегей Чөвүлелиниң Кыйгырынын адаанга чүглө 3 хүнүн дургусунда 4516 кижикиржикчилг эп-сеткилди-биле хол үжүүн салганнар.

Тайбынның Бүгү-делегей Чөвүлелиниң Кыйгырынын адаанга ат салышкынын чыылдазы хей-мышкынын-биле үргүлчүлешаан.

Чаңгыс аай эп-сеткил-биле

СУГ-АКСЫ. (Телефон-биле). Бо чылдын сентябрь 27-ден эгелеп Сүт-Хөл району Тайбынның Бүгү-делегей Чөвүлелиниң Кыйгырынын адаанга ат чыылдазынын кампаниязын холбаштырган хөй кижикиржикчилг митингилер болгаш хуралдар болгулаан.

Анаа киришкен кижикиржикчилг делегейин беш улуг күрүлелери—Американын Катышкан Штаттары, Великобритания, Франция, Кыдат Улус Республикасы, база ССРЭ бо күрүлелерин аразына Тайбынның Пактызын чарар дугайында Тайбынның Бүгү-делегей Чөвүлелиниң Кыйгырынын адаанга ат чыылдазынын кампаниязын киржир дээш боттарынын чаңгыс эп-сеткил ханы күзелди илеретишсаан чүглө 4 хонуктун иштинде 1300 ажыг хол үжүктү чыгдыган.

Тайбынның Бүгү-делегей Чөвүлелиниң Кыйгырынын адаанга чаңгыс кижикиржикчилг күзел-соруу хайнык чонунуң ат салышкынын көстүп көрбөзүн патриоттук бедик көдүрүлүшкүндө үргүлчүлөп турар.

Колхозчунун өөрүшкүзү

Беш улуг күрүлелерин аразына Тайбынның Пактызын чарар дугайында Тайбынның Бүгү-делегей Чөвүлелиниң Кыйгырынын адаанга ат салышкынын чыылдазына Бай-Тайга районун ажылчы чоннары улуг өөрүшкүлө-биле ужуражып, боттарынын холунун үжүүн салып турар.

«Тилелге» колхозтун кежигүнү, коммунист Минчиринин чугаалааны болза: «Мен ам 65 харлыг мен. Назыным улгалды берген-даа болза, даштыкынын дайын кыпсыкчыларыңа удур демиселге каян-даа туржур мен. Бистин большевик партияжыстың, улуг башкымыс, изиг чүрэвис эш Сталинниң удуртулганы-биле чырык тайбынның орунуга ам аныктар-биле бир дөмөй туржуп, төрөөн колхозумга мога-шылаг чок ажылдаар мен. Мээң чорудуп турар демиселим, ажыл-ижим дайын кыпсыкчыларыңа согул ол, өлүм ол! Бистин аяс хүнүвүс улуг башкы Сталинга бүгү делегейин тайбыңга ынакшылдыг, ак-сеткилдик кижилер чангыс үн-биле алгап-Өрөөң тур бис. Бистин колхозчуларымыстың ажылчы холдары тайбынны хая, кан дег быжыглаарлар. Тайбынны чүглө эки шынарлыг ажылдап тургаш быжыглаар бис. Бистин ажылымыс дайын кыпсыкчыларыңа өлүмүң согул болзун».

Минчир ашактын бо чугаазы болза, бистин бөдүүн кижилеривистин сеткил-сагышын илереткени олдур.
С. КОМБУ.

Чадаана МТС-тин электри-биле чүвө каннакчызы Степан Клибанский бодунун кызымакай күш-ажылы-биле тайбынның стахановчу ээлчээнде ажылдап турар. Ол хүнде бөдүн чартык норманы ажык күүседип турар.

Оон ажылдап турары мастерскаяда «Кончук эки күш ажыл-биле дайын кыпсыкчыларын чимезиникинге харылаал» деп плакат бар. Чурукта: С. Клибанский бодунун агрегатынын динамомашинанын хынап турары.

Тайбынның болгаш коммунизмниң ады-биле

Тайбынның Бүгү-делегей Чөвүлелиниң Кыйгырынын адаанга ат салышкынын чыылдазы Грузиянын хоорайларында болгаш суурларында политиктиг улуг көдүрүлүшкүн-биле чоруп турар. Чер-черде ажылчы чоннарнын хөй кижилг хуралдары эртин турар.

Тбилистия машина тургузар заводунга Кыйгырынын адаанга холунун үжүүн бир дугаарында алдарыңдарган. Б. Кордзадзе салган.

Бис дайын күзөвөс бис — деп ол чугаалаан. Төрөөн чурттуң чаагай чоруунга бараалгаткан тургузукчу күш-ажылды чорударыңа тайбын херек. Тайбынның стахановчу ээлчээнге туруп алгаш, мен хүнүн-не 3, 4—5 нормалар күүседип турар мен. Күш-ажылдык бүдүрүчү чоруун улам бедидер, чүглө кончук эки шынарнын продукциязын үндүрер деп хүлээнип тур мен.

Совет күрүнеин тайбынга ынакшылдыг политиказын деткиринге бодунун бүгү күжүн бээр деп шиттирениң дугайын Латвиянын ажылчы чоннары чаңгыс эп-сеткил-биле чугаалап турарлар.

Григорий районда «Ударник» деп миллионер-колхозта Ф. Гробинь удурткан бригада көстүп көрбөзүн чаагай дүжүттү өстүрүп алган: күзүн тарыыр кызыл-тас дүжүдүн гектар бүрүзүндө 45 центнерин алган. Өске бригадаларда дүжүт база-ла бедик. Кыйгырынын адаанга холу-

нун үжүүн салып тура, эш Гробинь чыгылып келген колхозчуларга «Дайын хоозурадыр, тайбын кемгерер» — деп эрги латыш үлгөр домакты сагындарган.

Советтик тургузуп Латвиянын улусунга аас-кежингит, тайбын болгаш бай шырак амыдыралды берген — деп Гробинь чугаалаан. Ол амыдыралче дайызырак кымын-даа халдатпас бис!

Гробиньниң соон дары Кыйгырынын адаанга холунун үжүктүниң «Ударник» көдээ ажыл-агый артелиниң бүгү кежигүннери салгылаан.

Үлетпүрүн болгаш көдээ ажыл-агый ажылдакчыларынын үнүңе Молотов областың ышчылары болгаш салчылары боттарынын үнерин катыштырганыр.

Урал аргазынын салдарыңа Волгаже, коммунизмниң улуг тудугларыңче төмөс агым-биле бадып турар чери Ново-Ильинский салкылар шеңзеге митинг болган. Ыш салдарынын стахановчулары тайбын камгалаар болгаш быжыглаар дээш мога чокка демисежир деп быжык шиттирин илереткенер.

Тайбынның ээлчээнге турупкан салчылар болза, сүг доңгуже кылган планын хуусаа бетинде күүседир болгаш ол пландан ажыр муң-муң кубометр ыяшты чорудар деп хүлээнгенер.

Тайбынның Пактызына туруп, чаа-чаа күш-ажыл тилелгелерин чедип ап турар стахановчуларынын саны Москванын тудугчуларында хүн-бүрү өзүп турар. Даш салырын сурагыл мастери Иван Жигалов туң эвенузу чаңгыс сменада 7—8 муң тууйбуларын эптеп салып турар. Ол болза, нормадан ий чартык катап улуг. Ажылынын бедик бүдүрүлчүлү-биле болгаш кончук эки шынары-биле дашчылар Васильев Боткин, Николай Дворников болгаш өске-даа хөй-хөй эштер ылгалып үнүп турар.

Бис Левтан кудумчузунда чырык-чаагай, эптик квартираларың, чараш, хөй каат чуртталга бажынарыннын кварталдарын дерип турар бис.

А. М. Горькийниң «Сарыг шүлбүстү хоорай» деп очерктеринде бижитинген Ист-Сайдтын кварталдарыңа, хоозуралдын кварталдарыңа, сол кварталдар дыка-ла дөмөйлөшпөс.

Бистин төп хоорайымысты делегейге эн чараш болгаш эн-не эки тургустунган хоорайлар кылдыр хуулдуруп тур бис. База бис, тугун улуг Сталиннын тудуп турары тайбынның херээ тилээр деп бүүрээр бис.

А. Н. ЛЕОНТЬЕВ, дашчы, Сталинчы шааналдын лауреады.

Тайбын тилээр

РИГА. Бо хүннерде Ыраккы Соңгу чүктүн сугларында Латвиянын «Смоленск» деп далай пароходу чоруп турар. Пароходтун экипажы тайбын талаккыларынын Латвия республика конференциязынын шиттирин радио-биле алганнар. Суднонун бүгү командазы Тайбынның Бүгү-делегей Чөвүлелиниң Кыйгырынын адаанга ат салышкынын аалдар болдурган хуралга киришкен. Хуралга санал берген бошман Зеберг тик чугаалааны болза:

«Бис төрөөн эриктеривистен ыракка чораш-ла Төрөөн чуртувустун бүгү ажылчы чоннары-биле кады чаңгыс эп-сеткилгит чурттап чоруур бис. Төгүлүг кыйгырыңа адаанга бодуштуң аттарымысты салып, совет кижилерин тайбын турушче чүткүлдүүн моон-биле илередиң бис.

Тайбынның Бүгү-делегей Чөвүлелиниң Кыйгырынын адаанга парадтоң экипажынын бүгү кежигүннери аттарын салганнар. Кыйгырынын адаанга боттарынын аттарын «Турайды», «Стрельны» болгаш Латвиянын өске-даа парадтоңдарын далайжылар чангыс эп-сеткилгит салганнар.

Латвиянын далайжылары тайбынның ээлчээнде туржуп турарлар. (СЭТА).

Школячыларнын бадылаашкыны

Эрзин районун Нарын сумузунда чеди чыл школязынын коллективин сентябрь 28-те беш улуг күрүлелерин аразына Тайбынның Пактызын чарар дугайында Тайбынның Бүгү-делегей Чөвүлелиниң Кыйгырынын адаанга ат салышкынын холбаштыр хурал кылган.

Хуралга школа директору Тамдын, башкы Авлюва болгаш оон-даа өскелер Тайбынның Бүгү-делегей Чөвүлелиниң Кыйгырынын адаанга ат чыылдазын боттарынын чаңгыс эп-сеткилдин илередиң чугаалааннар. Үр болгаш быжык тайбынны бадыткаар дээш школянын өөредилгезинин шынарын бедидери хүлээнишаан, башкылар болгаш школячылар Тайбынның Бүгү-делегей Чөвүлелиниң Кыйгырынын адаанга боттарынын холунун үжүүн чангыс эп-сеткилгит салганнар.

К. НИОРЗАТ.

Кырганның сөзү

САМАГАЛДАЙ. (Телефон-биле). Тайбынның Бүгү-делегей Чөвүлелиниң Кыйгырынын адаанга ат чыылдазынын кампаниязын холбаштыр Тес-Хем районун Чыргаланды сумузунда Калинин аттыг көдээ ажыл-агый артелинин суурунга 200 ажыг кижикиржикчилг митинги болган.

Делегейге үр болгаш быжыг тайбынны тургузар дээш Тайбынның Бүгү-делегей Чөвүлелиниң Кыйгырынын адаанга холунун үжүүн салыры-биле Серен ирей бодунун олудундан туруп келгеш, чугаалааны болза:

«Уруглар, мен чырык чер кырынга 62 чыл ажыр чурттап келдим. Ыйнаарга, эн баштай чүвениң байдалын билеп кел салы-ла дорамчылаашкын адаанга, коргунчуг аш амыдыралче кирген мен. Ол үеде чурттаары берге, а өлүрү чырап шыкаш сагындырып турган. Ыйнаарга, бо хүннерде амыдырал оон мырнай өске, чаа болуп турар, харын чырык чер кырынга, сталинчы чырык херелге чурттаары магадаңчы-дыр. Бисте аас-кежингит, хөглүг, болгаш бай амыдырал хүн-бүрү өзүп, улустун тоолдарынын маадырлары дег кайгамчык чаа амыдырал үргүлчү төрүтүвүп турар-дыр. Бистин бо сталинчы аас-кежинвиске кыжанып, биске удур калчалыг дайын айымын белеткеп турар трүмэнич-черчиллук араатаннар өлүмүң согушкун болзун дээш, база тайбынның сталинчы алдарлыг херээнге кыргандык болзумза күш-ажылым-биле дузалап, совет садыг-магазинге, школаже дайзыннын кирлиг холу дегбени дээш таныйлап турар мен. Ол ажылымга эн харысалгалдык бдүрүмүң хүлээниң.

Районун ажылчы чоннарыңдан дайын кыпсыкчыларыңа удурланган килеңээшкн-биле делегейге үр болгаш быжыг тайбын дээш Кыйгыры адаанга чаңгыс эп-сеткилди-биле 1340 кижикиржикчилг күш-ажылдык быжыглаар дээш социалисттик бот-хүлээлгелерин алдышаан, ат салышкынын чыылдазы бедик көдүрүлүшкүн-биле чоруп үргүлчүлөп турар.

ПАРТИЙЖИ АМЫДЫРАЛ

Пропаганда ажылының талазы-биле семинар

Сентябрь 25—27-де ВКП(б) обкомунга пропаганда болгаш агитация, база партия райкомнарнын парткабинеттеринин эргелекчилеринин семинары болган.

Семинарнын киржикчилери мындыг лекцияларын дыңнап эрттиргенер:

Областын партия школазынын директору эш Куреневтун «Марксизм болгаш дэл эртемнин айтырыгы» деп эш Сталиннын ажылынын дугайында, партия хооркомунун секретари эш Степановтун «Улус ажил-агыйнын социалистик система болгаш оон экономиктун хоойлуктарынын характеры», ВКП(б) обкомунун лекторлар бөлүмүн удуруткучу эш Иезуитовтун «СССР-нин Бүгү-делегей байдалын дугайында», партиянын Кызыл хоорай комитетинин пропаганда болгаш агитация кылдызынын эргелекчиси эш Кузьминин «Массаларга агитация ажылы» деп темалыг; ВКП(б) обкомунун пропаганда

болгаш агитация кылдызынын эргелекчиси эш Курбатскийнин «Пропаганда ажылы экижидеринин дугайында» деп болгаш ВКП(б)-нин область комитетинин секретари эш Н. Я. Дьяковтун «Областын партия организациязынын ээлчеклиг соругаларынын дугайында» деп лекцияларын дыңнааннар.

Семинарнын төңүзүндө партия обкомунун секретари эш Х. К. Базыр-Сат санал бергеш, бөлүмнеринин болгаш политшколаларнын ажилдарында четпестерин демдегезин, база ол ышкаш «Партия чырыдышыкынын четкизинде чаа өөредилге чалынга белеткел дугайында» ВКП(б) Төп Комитетинин доктаалын чедишкенин күүседеринче утланган тодаргай хемчеглерин айтыкан.

Эш Базыр-Сат болза, коммунисттерин тус-тус контролдап көөрүгө үндөзүлгө, база оларнын идея талазы-биле негелделеринин болгаш белеткелеринин денелинге үндөзүлгө.

коммунисттерин бот-өөредилгезинин удуртулганын экижидеринге болгаш оларга эргежок чугула дузаламчыны көргүзүрине, эге өөредилге чок коммунисттерин өөредиринин талазы-биле хемчеглерге үндөзүлгө, бөлүмнеринин болгаш политшколаларнын ажылынын төп хевирин болур— пропагандистер-биле ажилды чорударынче кол кичээгипи салган.

Марксизм-ленинизмни өөренирине алгы-агды пропагандистеринин тодаргай эвес хамаарылганын чок болдурагы эргежок чугула, коммунисттерин, совет интеллигенциянын марксисци-лениничи теорияны ханы болгаш быжыг кылдыр шиягээди алырын чедип алыры, коммунисттер тургузушкунун практиказы-биле ук теорияны ханы харылзалыг кылдыр өөренирини организастаары партия организацияларын болгаш пропагандистеринин мурунда туруп турар эч чугула сорулга болур.

Д. РЫЛОВ.

„Биске тайбын херек!“ деп, чурукчу Б. Бешопольскийниң чураан плакады.

Өөрүшкүлүг чаагай чурттала

Тывага социалистик амыдыралдын эгелээринин мурунда чуртталганын үр-ле чылдарын көрүп чордум. Ынчаарда ажилчы кижилер амыдыралдын ажил экинчи тыппай, аар-берге дарлалга качыгдан чораан ийик бис.

Кижилерин кылган ажилдарын белек продуктузун иштикинни феодадлары болгаш даштыкынын эжелекчилери чүгө боттарынга шиягээди ап, байып чорааннар. Оларнын шак ындыг мангыс чуртталганын марксизм шүгүмчүлөп каапкан.

Бүгү-ниниң ачылыг чаагай чуртталга ам бистин амыдыралыгыста «булуг-ла көстүп тур. Өөрүшкүлүг бот чуртталганын Октябрьнин Улуг революциязынын тилелгези, онза алдаржаан орус улус, ынак башкы эш Сталин бисе шаңдаан.

Бистин көдээвиске колхозчу амыдырал чокта чаа-ла эгелээ. Ынчалза-даа чуртталганын хөгжүлдөзү дүргөн чоруп тур. Чүгө дээрге, колхозчу амыдыралдык быдаргай хуу амыдыралдын артык чоруун бистер херек кырында бүзүрөп тур бис. Оон кижизин мен бодумнун колхозумнун болгаш өг-бүлемнин амыдыралында база бүзүрөп тур мен. Колхозчу амыдыралга киргеш, ам чүгө 2 чыл бодум. Баштайгы чылда 450 күш-хүнүн, а бо чылдын бир

дугаар чартында 250 күш-хүнүн, ажилдап алдым. Оон ынай мээң уруум биле огулм база оларнын авазы чартык чыл иштинде 600 ажыг күш-хүнүн амылдааннар.

Бистин уругларымыстан—бир оол Абаканын башкы институтунда, 3 уруг эге школада өөренип турарлар. Олар «булуг эртемниг кижилер болуунар дээш совет чазак ынчаар дузалап, уругларнын иезинге ай сананга 120 рубль пособианы база берип турар.

Колхозчу амыдыралга кирген доораан-на ыштыг эрги кидис өгөн үнгөн бис. Колхозчу суурнун чырык чаагай бажынында культурулуг чуртталга эгелдизинде.

Кижини бүзүрү эки ажилдаан тудумна колхоз бай-шырак болурун бил тур бис. Ынчангаш мен хун-бүрү ажил нормазын 120—130 хуу күүсүлөп келдим. Бистин колхозу-вустун шупту ажил-ишчилери эш И. В. Сталиннин мурнунга алган хулээлгелерин ажил-херек кырынга чедишкенин күүсүдир дээш тайбындын ады-биле сорук киришкенин ажилдап турарлар. Колхозтун орулганы хун-бүрү өзүп турар.

К. СУМБУУ.
Чөөн-Хемчик районун «Коммунизмче орук» көдээ ажил-агый артелинин колхозчусу.

Мурнакчы садыгжылар

Барыян-Хемчик райпозунун шугумунда боттарынын албан-хулээлгенин ак-сеткилди күүсүлөп, ылангыч бараан саарылганын планын долдур болгаш ажыр күүсөдип турар садыг эргелекчилери бар. «Совет Тыванын 5 чыл ою» колхозта магазин эргелекчиси комсомолчу Данзы бо чылдын бир дугаар чартында бараан саарылганын планын 221 хуу күүсөткөн. Ол

ышкаш «Барлык» совхозта садыгжы Маркова, Эрги-Барлык суму-зунда магазин эргелекчиси Сюрюяк оол бараан саарылганын планын база ажыр күүсөткөн. Олар херекчилерге ээллек болгаш чурттаачы чонну чугула херекледин бараанары-биле хандырар дээш бүгү-ле хемчеглерин ап турарлар. Х. СЕРЭЭ.

Областын мурнакчы малчынары

Улегерлиг кадарчы

Улуг-Хем районун Эйлиг-Хем сумузуна Сталин аттыг колхозтун нитилештирген малын баш саны чыл келген дудум-на өзүп турар. Ол чорук колхозтун малчынарынын ак-сеткилди ажилдап турарын улуу-биле хамааржыр.

Колхозта 58 харлыг К. Сандак 216 баш хойну 1948 чылдан бээр кадарып келген, ам оон кадарган хойну баш саны 517 баш чедир өскөн. Кадарчынын кызымакый күш-ажылынын түнелинде ол өскөн хойну чамдызын өске кадарчыларже шилчткен. Бо чылдын 195 баш төрүүр хой, өшкүдөн 202 баш анай, хураганын менди камгалап алган.

К. Сандак малдын одарын түргүлчү солуур дээш малдын 3 санын кышкы, чайгы кажааларын боду тудуп алган. Кадарчынын эки ажылы колхозтун өске кадарчыларына улегер болуп турар.

Б. БАГЫТ-ООЛ.

Мал семиртиринин мастери

Чөөн-Хемчик районда «Кызыл-Тараачы» колхозтун инек кадарчызы Куулар Лопсан областа инек кадарчылары кажан-даа чедип албааны, дириг дензи неemelдизин бодуну кадарып чайлаан анык инек малынга чедип алган.

Куулар Лопсан 1951 чылда 104 хунерин дургузунда 89 баш анык инек малдын баш санында дун-хун иштинде ортумаа-биле 1053 грамм дириг дензи неemelдизин алган. Малды сүрүп оदारлатканын бүгү үезинде К. Лопсан малдан 10 тонна хире дириг дензи неemelдизин алган.

Куулар Лопсан бодуну чедишкенин дугайында Социалистик Күш-ажылынын Маадыры деп хундүлүг атты алыр эргени чедип алган.

Н. ВИШНЯКОВ.

Мурнакчы малчын

1947 чылдын эгезинде коммунист Монгуш Хандыга нитинин малын ажаар белик хулээлгени колхоз баштаар чери дааскан. Ханды нитинин малын дөрт чыл иштинде ажаап, мангыс-даа баш мал вогаратпай келген. Эч баштай хулээп алган 56 инектерин 132 баш чедир өстүргөн болгаш нитинин мал ажылын өстүреринге ол эч кызымак ажилдаан.

Улгатыр катышкан «Коммунизмче орук» колхоз тургустунда Хандыга 49 баш саар инекти маадаткан. Ол инектерден 49 бызааларын ап, менди доруктурган.

Колхозчу малчынын ажылын колхозчулар болгаш колхоз баштаар чери улуу-биле үнелеп, ону колхозтун эч эки малчынынга синап турар. Колхоз баштаар черинин болгаш колхозчуларнын белик күндүктелди Ханды ажилга чүткүлдүг, кызымакый чоруу-биле чедип алган. Ол бодуну хулээлгезинде турар нитинин малын бо чылын эки күштүч чыл ажырап деп хулээлгө алган.

С. КЫЗЫЛ-ООЛ.

Чаа пекарня

Улуг-Хем райпозу хоорайнын ажылынын албан хаакчытарын, чурттакчы чоннары болгаш школа өөреникчилерин четгир санын хте-биле болгаш далгандан быжырган нарын чемнер-биле хандырар сорулгалыг чаа пекарня тудуун организастаан.

Ук пекарнянын тудуун бүрүн дооскаш, сентябрьнин 20-де ажилдалга кириген. Пекарнянын узун дурту 16, дооразы 10 метр, анал бир дун-хун дургузунда 5 тонна 600 килограмм далгандан хлеб болгаш нарын чемнерни быжырып болур. Ында хлеб быжырап пийн улуг пекарлар бар.

Оон ынай кудукту пекарнянын иштинде каскан болгаш сугду оон насос кужу-биле сордуруп алыр кылдыр таарыштыр кылган.

В. ТАРЖАА.

Эки ажилдыг кино механиги

Эрзин районун төвүнде кино механиги эш Танов бодуну ажилын ак-сеткилди күүсөдип турар. Ол кинога үш чыл ажилдап келген. Эш Танов чыл эгезинде сентябрьнин 1-ге чедир 203 сеансыларын 12.224 көрүкчүлөргө көргүскөн.

Эш Танов болза, хей шиптичи болгаш көрүкчүлөргө ээллек. Ол болза, ажилчы чоннун культурулуг дышталганын хандырар чорукка бодуну бүгү күжүн берип турар.

К. ӨЛЗЕИ.

Советтер ажылын партия организациялары боттук удуртук

Сүт-Хөл районун Бора-Тайга сумузуна «Сталинчы орук» көдээ ажил-агый артелинде партия эге организациязынын хуралына Бора-Тайга суму Советинин организастаалыг ажилын дугайында суму Советинин даргазы Балданнин илеткелин дыңнаан.

Суму Совети организастаалыг ажилды багай чорудуп турар болгаш ол дугайында Балданнин херек кырында боттук чоруткан ажилы чок деп чүве илерээн. Суму Советинин доктаамал комиссиялары кандыг-даа ажилдар чорутпаан. Сессиялар чогуур өбүдө чыылбай келген болгаш сөөлгү айнын дургузунда үш катап сессия чыылдырага депутаттар келбээн. Депутаттар боттарынын кылган ажилдарын дугайында ажилчы чоннун мурнунга илеткелерин кылбай турар. Харын чамдык депутаттар Шуртуу, Базыр-оол, Чадаалай, Даштаар-оол олар депу-

тат хулээлгезин мырынай күүсетпейн турарлар.

Суму Советинин даргазы Балдан, секретари Даштаар-оол актив-биле ажилды чорударынын улуу, харын актив деп чүд дээрзин билбестер.

Суму Советинин активи чеже кижини ирги деп айтырыгта Балданнин харылааны болза: «Эмге-тик чок улус ыйнаан бо, мен оон санын алдым, мында безин колхоз даргазы эш Даваа, партия организациязынын секретари эш Сергей, школа эргелекчиси Доржу баштаан бо кезек эшөөрлер бо ыйнаан, таптыг саналар болза, харын аалдарында-даа бар боор» деп, бодунуң чөгенич байдалын болгаш актив-биле ажилдап билбезин көргүскөн.

Ол ышкаш Жданов аттыг болгаш «Большевик» колхозтарда партия организациялары Улуг-Алаак, Кызыл-Тайга суму Советтеринин даргалары Ак-кыс, Өтөк-Кара оларнын

илеткелдерин алган. Ол суму Советтеринин ажилы база багай чоруп турары илерээн. Кызыл-Тайга суму Советинин даргазы Өтөк-Кара сумунуң бижик документилерин кадайынга чагааш чиде берген. Оон ужурудан ол суму Советинин ажилы чорувастан.

Суму Советтеринде бо бар четпес ажилдар болза, кадырларын шилип алырын талазы-биле болгаш кадырлар-биле ажилды хун-бүрү удуртурун талазы-биле районун ажилчы чоннар депутаттарынын күүсекчи комитетинин багай ажилдап турарын херечилеп турар.

Суму Советтеринин ажилын хун-бүрү хынап, анаа удуртулганы күш-тедилдир чорудары ында партия организацияларынын база бир сонгаарлап болбас чугула ажилы болур.

Х. БОРБАЙ-ООЛ.

Херээженнер ортузунга ажилды сегидер

Чаа-Хөл районун Урбун сумузуна Сталин аттыг колхозта херээженнер ортузуна ажил чорувай турар. Мурнунда ол сумуга Сталин аттыг болгаш «КИМ» деп 2 колхоз турган, ол колхозтарга Долзатпаа, Дадар олар херээженнер организастаалыгы турганнар, а кажан ол ийи колхоз каткыча берген сөөлдө үстүндө ийи организастаалыг кайызы-даа ажил кылбастаан.

Ам улгатыр катыштырган колхозтун бүгү кежигүнеринин барык 50 хуузу херээжен чон болуп турар. Оларнын ортузунга организастаалыг болгаш кижизилде ажилы сөөлгү үедө чорувастан. Оон ужу-

рундан чамдык колхозчу херээженер колхозка ажилдап болур аргалы турган-ла, өглеринде анаа олуларлар, ычангаш дүжүт ажаап алышыкынын эч чугула ажилына безин киришпей турганнар.

Бо чылын күсүкү дүжүт ажаап алышыкынын үезинде колхозка бичин уруглар яслин тургузар деп колхозчуларын нити хуралындан шиптир үндүргөш, бир бажынын хостап берген турда, анаа ылангыч херээжен улустар кижиги организастаанааннан ол шиптир боттанмаан болгаш ясли организастап тургустунмайш барган.

Колхозтун бүдүрүлгелеринде ажилдап турар чамдык херээжен улустар күш-ажылдык сагылга-чурумун каржызы-биле үрөп, үр үениң дургузунда ажилга үнмейн турар чүүлдер база бар.

Херээжен чоннун ортузунга организастаалыг болгаш өөредилгекижизилдиг ажилды чорудары партиянын чугула соругаларынын бирээң, ычангаш Урбун сумузуна Сталин аттыг колхозта херээженнер организастаалыгы багай ажилы экижидери ВКП(б) Чаа-Хөл райкомунда негетинип турар.

М. ОЧУР.

Тайбың дээш, улустарнын амыдыралчы эрге-ажыктары дээш демисел

Тайбын камгалаары болгаш быжылаары дээш, империалисттиг агрессорларнын кем-буруулуг машинашларынга удур тайбың-биле демократиянын чорудуп турар күштеринин демисели калбарып турар. Америк-англи чаа дайын кысыкчыларынын ужу-дуржок бодал-сагыжына удур шиптирлиг демиселди чорутпаан шаанда, улустарнын амыдыралчы эрге-ажыктары, политиктиг болгаш экономиктун эргелери камгалатылып шыдаатынас дээрзин капиталисттик болгаш колония чурттарнын ажилчы массалары хун келген тудум ылаптыгы-биле бүзүрөп турарлар.

Дайын чепселенишкенинин өзүлдө, миллиардерлерге болгаш миллионерлерге ажилчы артык орудалгалар улус массаны үптөп дээрбөдээринин күсөли-биле ботандырып турар. Ажилчы чоннардан империалисттерин тыртып турар үндүрүг кайлыларынын хемчээли улам-на дөстүнүп шыдаатынар аажок апарчидар. Американын үндүрүг төлөкчилеринге «АКШ-тын бүгү төңгүзүнүгө көстүп көрбөзүн эн-не аар-берге үндүрүг кайлыларын ам онаа турар» дээрзин, Американын Катышкан Штаттарынын тускай төлээлери безин ажы-биле минип турарлар. Атлантик эвилелинин киржикчизи—Барыян Европа чурттарынын чазактары Вашингтонун дужаалын күүсетпашаан, үндүрүг чорудулганын база улам күштелдирип турар.

Шериг үлөтүрүчүн калбарышкыны ажилчы чонну кадыг-дошкучу-биле дарлап хемдиринин күштелгези-биле үдөткөн турар. Дайынче угландыр ажилдап турар капиталисттик бүдүрүлгелер миллион-миллион эр, херээжен ажилчыларга «булуг-ла албадалдыг дайын шөлүлгөз бо-луп турар.

Экономиканын милитаризациязы болза, хамааты үлөтүрүчү кызыраарын, өртек улгандышыкынын, чурттакчы чоннун калбач кезектеринге

материалдыг байдалды улам дорайтаарын чайлаш чок болдулар. Ажил-чок чорук капиталдын чурттарында ажилчы чонга коргунуч эрээдээшин болуп турар. Франциянын 500 муң чыгам ажилчы чону ам үедө ажил чок. Италияда шуут ажил-чоктарнын саны ийи чартык миллион кижини чедип турар. Японияда ажил-чок чорук онза массалыг характерин көргүзүп турар. Капиталисттик чурттарда массалыг ажил чок чоруктун коргунуч айымы амдызында ажилдап турар миллион-миллион кижилеринин мурнунга база диргелбашаан, ам даарта оларны база-ла ажил-чокталышыкынын манап турар дээрзин сагындырып, ычангаш капиталисттик кулдангышыкынын дөңгүзүн олар база ажил чок байдал-биле көрүп эртеринче албадап турар. Улус массаларын амыдырал денелинге күштүг согушкунуу массалыг херектел барааннарынга өрткөтөр улгандышыкынары таварыштырып турар.

Империалисттик реакция чаа дайыны белеткевишаан, улус массаларын политиктиг эргелеринче шавар-халдаашкынын күштелдирип, ажилчы болгаш бүгү-ниити демократтыг шимчээшкенин хеме базарын орадалжып турар.

«Тайбынче чүткүлдүг улус массаны хеме баспайн чыда, империализм чаа дайынарын чорудуп шыдаас»—деп, эш Сталин 1927 чылда-ла демдегелээ. Дайынын чорударда, дайын чепселенишкенин өзүлдөзү-даа, чаа коалицияларын организастаары-даа улуг дуза болуп шыдаас. Анаа хамаарыштыр, капитализм чурттарына тылды быжылаары база эргежок негетинер. «Бодунуң» ажилчыларын, «бодунуң» колонияларын бектеп албайн чыда, бодунуң хузуунда тымын быжылап албаан шаанда, чангыс-даа капиталисттик чурт шынгыч дайынын чорудуп шыдаас. Буржуазтыг чазактарын политиказынын чоорту

фашистидилгези шак моон тыттып үнүп турар»—деп эш Сталин хулаалдаан.

Фашистидилгеже угланышыкы, хей-ниити, политиктиг болгаш идеология амыдыралдын бүгү-ле адырларынга реакциянын күштелишикени, улустарнын депшилгелиг болгаш демократтыг күштеринге полицияны күчүлө — АКШ, Англия, Франция болгаш өске-даа капиталисттик чурттарын баштыкчы бөлүктөрүнүн амгы даштыкы политиказынын херектеристиказы ындыг.

Капиталисттик күрөөлөрүнүн баштыкчы бөлүктери тайбың болгаш демократия дугайында авыастааны-биле чулчурбушаан, тайбың камгаланыч чүткүп турар ажилчы чоннарын депшилгелиг организацияларын истеп сүрүп, ажилчыларга удур хоругдалдыг дүрүмнерин үндүрүп, фашисттик корум-чурумнары тургузуп турарлар. Реакциянын тояралы капиталисттик делегейин кол чурту — Американын Катышкан Штаттарына онза улуг калбарышыкынын тышкан. Ажилчынын ангынын хей-хей ооддары, коммунисттик партиянын сурагыч дөстөлгө (ажылдакчылары) болгаш язы-бүрү депшилгелиг организацияларын төлээлери кара-бачкынарга хоругдалдырып, кадыг-дошкун шаажылаашкынарга таваржып турар.

Англиянын баштыкчы бөлүктери американын реакцияларын үлгери-биле тайбың болгаш демократия дээш демиселчилерин истеп сүрүп «таарымчалалдын» алым чок хыналдазын тургустушаан, массаларын өзүп турар хөңүч-чокталышыкынын репрессияларын методтары болгаш сүрүткүшкенин-биле чылча базарын орадалжып турарлар. Англия эрге-чагыргаларын туразында ажалды бичижишаан, «Айриш пресс» солунун айтып турары болза: «Англия чазактын дээди эрге-чагыргазы киткеп турар. Солгу Ирландиянын алды графстволарында туразында ажалдалдын хоругдалындан хосталга бичин-даа чок. Тайбын үедө ында чүс-чүс хамаатыларын кандыг-даа буруудаашкын чокка недела-неделезы-биле, ай-айы-биле, чыл-чылы-би-

ле кара-бачкынарга хоругдап турар.

Тайбың дээш демиселчилерин ылангыч атлантика эвилелин чурттарында онза дошкун репрессияларга таварыштырып турар. Тайбың талаакчыларын кара-бачкынарже кирип октагылап, ажилдан үндүр савырттап, сатыныкчы буржуаз парлалаларга чарлап, сүрүп турар.

Чижээ, делегей херээженнеринин демократтыг федерациязынын комиссиянын составына киржин, Кореяга чорааш, америк-англи интервенцияларын Кореяда хан төгүшкүнүг кем-бурууларынын дугайында шындыг херекти чугаалаан, «буруузу-ла» ол, Лия Вехтерин «херээң» бо хунерде Штутгартка болуп эртен американын шериг судунга ыят чогу-биле көрүп эрткини, бүгү шычыкы кижилерин кайгаашкынын хайындагып турар.

Америк империалисттеринин дорт деткичези-биле, реваншчы күштерин бажы катап ковайып турар Японияда, чүс-чүс депшилгелиг солунун халдынын, тайбың дээш, Япониянын хамаарышпас чоруу дээш туржуп турган япон улустун эч эки ооддар, кыстары кара-бачкынарга ирип чылып турар. Шак ол ышкаш туразында ажилдалды, дүрүм чок байдалды Франциянын, Италиянын болгаш өске-даа капиталисттик чурттарын реакциялыг баштыкчы бөлүктери база үүлгөдип турарлар.

Дайын айымынын болгаш империалисттик реакция халдаашкынын өзүшкүнүг үезинде тайбың дээш, улустарнын амыдыралчы эрге-ажыктары дээш демисел бүгү чурттарын миллион-миллион бөдүн кижилеринин эргим чок херээ болуп берген. Тайбын талаакчыларынын шимчээшкени, ычангаш шак ындыг ажил эртинмес күштиве өзүп шилчээ. Амгы шагын ол улуг шимчээшкени империалисттик реакция ычангаш хеме басып, кокадырын бар-ла шаа-биле орадалжып турар. Хостага болгаш демократия дээш, империалисттик бектелгеге удур демисежиң турар күштер чер-бөмбүрээнин бүгү чурттарында сырый катыжып, быжыгып турар. Капитали-

тик чурттарда ажилчынын ангынын стачкалыг шимчээшкени өзүп турар. Империализмдин дарлалындан хосталыр дээш демисежин турар колония болгаш хамаарылгалыг чурттарын улустарнын шимчээшкени күштелип турар.

Тайбын дээш демисел — делегейин бүгү улустарнын эргим херээ. Тайбын Пактызын чарар дугайында Тайбыннын Бүгү-делегей Чөвүлелинин Кыргынынын алаанда салдыган чаагай сеткилди кижилеринин чүс-чүс миллион холунуң үжүктери болза, тайбынны камгалаарычче, дайын кысыкчыларынын кем-буруулуг планнарын үезинче утланган улустарнын чалданыш чок күзөл-сооруунун кайгамчыктыг илерели болуп турар.

Советтеринин улут чурту бүгү чурттарын ажилчы чоннарыннын характарына ыштумес маяк болуп хып турар. Совет Эвилелинде тайбын тургузукчу ажил эгээртинмес улуг масштабтарга чорутуруп, улус массаны чаагай амыдыралы чайгылыш чогу-биле өзүп турар. Бистин улугузувус Ленин—Сталиннин партиязынын удуртулганы-биле чорааш, бүгү улуска «булуг демократияны болгаш хостуг күш-ажылды хандырар, социалисттик нитилелди делегейге бир дугаарында тургускан.

Социализмдин тилелгези бистин чурттуң ажилчы чонун дарлал-хемдигден, түрөңи байдалдан мөңгө-биле адырып, ажил-чок чорукту узуткавишаан, улуска чаагай амыдыралче, аас-кежикче баар орукту ажилды берген. Совет Эвилели тайбыннын, демократиянын болгаш социализмдин бузулбас чөлөңгичи болуп берген

Суму Совединиң ажылында четпестерни узуткаар

Чоокта чаа ВКП(б)-нин Улуг-Хем райкомунун бюрозунга Ийи-Тал суму Совединиң нийти ажылынын дугайында суму Совединиң даргазы эш Хойтпак-оолду илеткелди алган. Илеткелден алырга, Ийи-Талдын суму Соведи эртен чылын күрүне мурнунга күөсөдир хүлээлгелерин багай эвес күөсөдир келген. Колхозчу амыдыралче хуу кончун колдуун хаара тудуп, ийи колхозту тургуска. Ол ийи колхоз планын онаалгаларын эки күөсеткен болгаш харын Жданов аттыг колхозтун колхозчулары мал өстүрер планын эки күөсөдир, чазактын шанналын алганнар.

Ындыг-даа болза, колхозтарнын организас, ажил-агыйын быжыклар дээш ам-даа сула демисежип турар. Колхоз ажылынын удуртууга суму Соведи холга албаан. Оң хараазы-биле Жданов болгаш Димитров аттыг колхозтар бо чылын тудуг планын күөсөтпээ. Малдын каяа тудулары мырыңай кылдырмаан. Колхозчу күш-ажылче колхозчуларын сыйрып хаара тутпаан болгаш оон ужурундан ийи колхозта күш-ажыл кылып шыдаар кижилерин 30—40 хуузу чартык чыла күш-хүнүн чедирбээ.

Суму Совединиң организас-массалыг ажылында улуг четпестер бар. Суму Совединиң сессиязын 12 удаа кылар тургаш, чүгле 5 удаа кылган, бүгү-нигинин массалыг хуралын чүгле 3 удаа кылган, ол сессиялар болгаш хуралдарга колхоз тургузуунун, кадык камгалалынын, улус өөредилгезиниң ажилдарын чугаалашпайн турган. Сумунун иштиги документи-эмелели багай, ол ийи удаа болган сессияларын протоколун суму Совединиң секретари эш Тартай-оол чидирген болуп турар. Суму Совединиң даргазы Хойтпак-оол суму Совединиң чанынга

турар үргүлчүнүн комиссияларына дузаламчы бербейн турар. Сессияга оларнын илеткелдин албаан. Оң чылдагааны-биле ол комиссияларнын даргалары Кудажы, Топчун-оол, Кызыкмай олар багай ажилдап турарлар.

Мал саны бо чылын өзүлдө чок болган болгаш харын кудулаан. 1950 чылдын декабрьде 4285 малдыг тургаш, ам 2985 малдыг, азы 1303 санын мал кудулаан. Амгы үеде мал чени болуп сизген белекелдин багай организастаан болуп турар. Ол ийи колхоз бо хүнге чедир сизген болгаш силос белекелдин талазы-биле районда эн куду черде турар. Ылангыя Жданов аттыг колхоз (даргазы эш Назыты, партия эге организациязынын секретари эш Ном-Хуурак) бо чылын 1118 тонна сизген керек планын күөсөтпээ.

Саң-хөө ажылы ол сумуда дыка багай. Үндүрүг агентизи Төмүр-Хаа арагалашпайн байдальче кирген. Язы-бүрү үндүрүглер хавырлыдазынын ажылы эн багай чоруп турарынын ужурунда акша талазы-биле самчылдал көөүдөн. Бо чылын көдээ ажил-агый үндүрүүден 1726 рубль хавыртынмаан. Бо чылдын бот онаалга үндүрүүден дыка хөй рубль база хавыртынмаан.

ВКП(б) райкомунун бюрозу Ийи-Тал суму Совединиң организас-массалыг ажылында улуг четпестерни илереткен болгаш бо талазы-биле район Соведи ол Советтин ажылынга чангыс-даа дуза чедирбээни эн четпес деп бюралдан айткан. Рай-күөсөк бодунун үндүргөн шийтпирлеринге ээ болуп шыдавын турары моон көстүп турар. Ынчангаш бюро болза, моон сонгаар Совет органнын организас-массалыг ажылынга улуг дузалыг доктаалды хүлээп алган.

М. БУГАЛДАЙ.

Суму Совединиң сессиязы

Чоокта чаа Сүт-Хөл районун Улуг-Алаак суму Совединиң ээлчеглиг 10 дугаар сессиязы болуп эрткен. Аңаа сумуда Жданов аттыг колхозта тудуг ажылынын байдалынын дугайын чугаалашкан болгаш Чөөн-Хемчик районун Ийме суму Совединиң ажылынын дугайында обл-күөсөкмуң шийтпирин танышкан.

Колхозта тудуг ажылынын дугайында тудуг бригадирин Сапсыкпан сессияга илеткел кылган. Суму Совединиң сессиязынга шүгүмчүлөл болгаш бот-шүгүмчүлөл делгеренгей болган.

Колхозта тудуг ажылынын темпини кончуг оожум чоруп турар, тудуг ажылынын графигин бригада үргүлчү күөсетпей келген. Бо чылын тудуг материал кылдыр 3225 чюдукту белекээр ужурулг тургаш чүгле 1460 чюдук белекээр, чуртталганын 10 бажынарнын тудар тургаш чүгле 3 бажынарнын шала туткан. Ол ыш-каш нийтинин малынга таарымчалыг,

чылыг каяаалар тударынын планын тудуг бригадазы шуут күөсөтпээ.

Колхоз баштаар чериниң даргазы Какпаанак болгаш суму Совединиң даргазы колхозтун тудуг ажылынычкөкка сагыш салып келгенин депутат чиди-биле шүгүмчүлээнер. Чөөн-Хемчик районун Ийме суму Совединиң ажылынын дугайында обл-күөсөкмуң шийтпиринде тудуг бригадириниң шийтпиринде айткан чамдык четпестер Улуг-Алаак суму Совединиң ажылында база бар бооп турарын санал берген депутаттар демделген болгаш ол четпестерин чайладыр дугайында тодаргай саналдарын бергенер.

Чугаалашкан айтыргыларынын дугайында сессия тодаргай шийтпирин хүлээп алган. Эң ылангыя колхозтун бо чылыг тудуг планын ыяавыла күөсөдирин чедип алырын колхоз даргазы Какпаанак болгаш тудуг бригадирин Сапсыкпан оларга сессиядан дааскан.

С. САНДАН.

Бүгү-нигиниң ыяавыла чеди чыл өөредилгезиниң күөсөлдезин хандыраар

РСФСР-нин Министрлер Чөвүлелиниң 1951 чылдын март 17-деги доктаалын барымдалаш, «Тыва автономнуг облуска бүгү-нигиниң ыяавыла чеди чыл өөредилгезин ботандыра дугайында» ажилчы чоннар депутаттарынын област Советиниң күөсөкму албан күөсетпир шийтпир үндүргөн.

Ынчангаш, Тыва автономнуг областын девискээринде чурттап турар бүгү уруулар чеди чыл ийкпек ортумак школаның чеди чылдан эвээш эвес өөредилгезин албан эртер дугайы ол шийтпир-биле доктаатынган. Ол шийтпир эзугар, сентябрь 1-де 7 хар харлаар ийкпек эртен өөредилге чылында школадан казытынчун үнгүлгөн бүгү уруулар өөредилгеге бүрүн хаара тутунар ужурулг турган.

Урууларын школаларже чорудуп, оларнын чедишкенин өөренпиринге эргежик чугула бүгү байдалдарын тургузарын ада-нелерге, а бүгү-нигини өөредилгезиниң ботаналыгынын баштайгы ээлчеге школаларнын ораа-бажынарнын тудуг, септелгезини өй-шандаа доозарын хандыраа чогуур практиктиг хемчеглерин алырын, школаларны болгаш башкыларын одаар ыш-биле хандыраарын, урууларын школаларже чедирерин организастаарын, оларнын өөренип, чурттаарына таарымчалыг байддаларын үлгелерин корум-чурумга тургузарын — ажилчы чоннар депутаттарынын район, хоорай, суур (суму) Советтериниң даргаларына дааскан турган. Ол албан күөсетпир шийтпирин күөсетпейн барган ада-нелерге болгаш өске-даа буруулуг кижилерге харысалга көргүзерин база ында айткан.

Обл-күөсөкмуң ол шийтпирин эзугар бо чылын облуска бүгү-нигиниң ыяавыла чеди чыл өөредилгезиниң Хоойлузун ботандыраар сорулга-биле 14 эге школаларны чеди чыл школаларынче шийткен.

Ол Хоойлузу ботандыраарынын айтырынычче Таңды районун партия, совет организастары улуг кичээлгеин салганнар. Бо районга бүгү-ле школаларын, интернаттарны чогуур өйүндө эки шынарлы биле септел, школаларнын болгаш башкыларын одаар ыяжын дажыглап сөөрткен турган ийкпек, школа назылыг хамык уруулар сентябрь 1-ден эгелеп өөренип киришкенер. Ук Хоойлузу күөсөдир талазы-биле Каз-Хем, Чөөн-Хемчик, Улуг-Хем районнары база элээн хөй чүдүлери кылганнар.

Ындыг болза-даа областын өске артык районнарында күөсөкмуң ол шийтпирин ам-даа четпес күөсетип турар. Амгы байдал эзугар алгыра, Барыын-Хемчик, Бай-Тайга районнарында болгаш областын өске-даа элээн чамдык районнарында дора дээрле 10—15 хире школа назылыг уруулар язы-бүрү чылдагааннар-биле школаларда өөренмейн турар.

Мынчаангаш, улус өөредилгезиниң органныра ажилчы чоннар депутаттарынын район, хоорай, суур (суму) Советтери шак ындыг байдал-биле элтежи болбас ужурулг. Бүгү-нигиниң ыяавыла чеди чыл өөредилгезиниң Хоойлузун долдур күөсөдир дээш, шийтпирлиг хемчеглерин дол-доран алыр херек. Районга, хоорайга ийкпек суурга (суму) школа назылыг чангыс-дээ

Областын районнарынын төптери хөй-нигиниң болгаш культурамдыралдын чаа-чаа тудулары-биле чылдын-на байып турар.

Чурукта: Чадаанада чаа тудуп турар хөй-нигиниң чемпенилге черинин тудуу.

Чуруу А. Ермолаевтин.

Дески хөгжүлделиг башкылар болур дээш

Бодун башкы каадыр кылдыр белекел, ычангаш келир үениң салгакчыларын кижизидип, оларнын аразынга ажилдары эн-не солун. Педучилищеге чаа хүлээп алдынган студенттериниң сорулгазы боттары эртемнерин үндөиннери, педагогиканын нарын аргалары-биле чепселээри болур. Ынчалза-даа чүгле эртемнерин үндөиннери болгаш педагогика-биле чепселенир ол четпес, башкы кижжи өөренкичлер ортузунга эң-не онзагай, язы-бүрү талантылыг, дески хөгжүлделиг болур ужурулг.

Педучилищениң студенттери шупту кым, чүгү күй-дир, оң күзели-биле кирип алгаш өөренир язы-бүрү бөлгүмнери аңаа ажилдап келген. Педучилищеге эртен өөредилге чылдарында музыканын, культураның, ырынын, дааранылганын, чазанылганын, чурулганын болгаш литератураның бөлгүмнери

ажылдап турган. Бо өөредилге чылында ол бөлгүмнерин ажылын улам эки бедик денелге чедирер дээш, ажил чоруп турар. Ол ажилга педучилищениң өөредилге эргелекчизи, РСФСР-ниң алдарлыг башкызы Г. Корнев улуг сагышты салып турар. Оң аңгыда училищеге комсомол эге организациязы ол ажилга улуг рольди база ойнап турар.

Училищениң үстүкү курстары язы-бүрү бөлгүмнерге эртен чылын-на киргилеп алганнар. Бо чылын чаа кирген студенттер мюзька бөлгүмүндө шупту кирип алганнар. Олар ам өске язы-бүрү бөлгүмнерге база кирип, боттарың эзулуг-ла бүгү тала-биле дески хөгжүлделиг башкы каадырлар кылдыр белекээрин оралдажырлар.

А. ХЕРТЕК,

педучилищениң студентизи.

Шийтпир чедишкенин ботаналыгда

«Обласка чеди чылдып ыяавыла өөредилгезин ботандыраар дугайында» обл-күөсөкмуң албан күөсетпир шийтпирин Чаа-Хөл районун Чаа-Хөл сумузуңуң Даг-Аразы эге школа чедишкенин күөсөдир, сумуда школа назылыг бүгү урууларны өөредилгеге бүрүн-биле хаара туткан.

1950—51 өөредилге чылында школага 140 өөренкич өөренип турган болгаш школа назылыг 26 уруулар өөредилгеге хаара тутунмаан, школадан дашкаар артык турган болза, ам 1951—52 өөредилге чылында 166 өөренкич-

ни сентябрь 1-ден эгелеп школага шуут хаара туткан. Ам ук школа бодунун өөредилге-кижизидилгениң ажылынын чедишкенин шийтпирлеринче улам ханылап кирип турар.

Оң-биле кады, суурнуң чоок казыында чурттап турар бижикти биче билер болгаш билбес 27 кижилерни бижикке өөредир дугайын школаның башкылары боттарынын педсоветинге чугаалашып, шийтпир үндүрбүшөөн, ону ботандыраарынче эгелеп киришкенер.

А. ЧАДАМБА,

Чаа-Хөлдүн Даг-Аразы эге школаның башкызы.

дургузунда хереглетиңизе чогуур одаар ыяштын чүгле 25—30 хуузу бар. Чаа школалар тудушкуну хемчегленип четпес чоруп турар. 126 уруулар сыңчып өөрэнзе чогуур Эргин-Барлыкта чаа школанын, биле 240 уруулар сыңчып өөрэнзе чогуур Кызыл-Мажалыкта чаа школанын болгаш совхозта база өске-даа школаларда башкылар бажынарнын тудушкуну мынчага доозулаан.

Тере-Хөл районун Кунгуртуг эге школаныңа септелге шуут чорутунмай барганы-биле, шоолуг эвес чазе чаггаш, дамдылаанының ужурунда өөредилгениң баштайгы хүнүндө кичээлдер үзүлгөн. Кызыл районун «Тилелге» колхоз школазын оң эргелекчизи болгаш суму Совединиң даргазы чүгле эки погода (агаар байдалыга) таарыштыр септээни-биле, өөредилге чылы эгелээриниң муруну чарында чыгган шоолуг эвес чазе «септетинген» школанын иштин хөме кудупкан. Үстүнде ийи школаларын класстарына чоокка чедир-ле самбыра болгаш өске-даа деригелер безин чок турган. Оларда кышка удур чылылаашкын чок.

Ол районнарын партия, совет удурткучулары, улус өөредилге-киждистериниң эргелекчилери эштер Сүрүңмаа, Тахватулин оларнын болгаш школа эргелекчилериниң бистин урууларынын дугайында шак ындыг сагыш човангыр эвес байдалы ол хевээр уламчылаар болза, өөренкичлерин четче санын бо өөредилге чылында бүрүн камгалап артырары хамыктын берге дээр-зи тодаргай.

Партия организацияларынын, чер-чер Советтериниң болгаш улус өөредилге органнынын талазында школа ажылынычкөк чогуур сагыш салбайн келгениниң харазы-биле область школаларындан эртен чылын 502 өөренкичлер чөптүг эвес чылдагаан-биле школадан казытынчун үнген турган. Ынчаарга, ин-

Редакцияга ЧАГААЛАР

Бижик өөредилгезин чугулага көөр ужурулг

Ажилчы чоннарын бижик-билиг болдуруп, бижик өөредилгезин колхозка калбартыра аңаа бижик бөлгүмүн дарый организастап, ону шыраак билигиг башкылар-биле хандыраар ужурулг.

Бижик бөлгүмүн колхозтун бодунга тургузарынын ажылы Улуг-Хем районун Эйлиг-Хем сумузуңда Сталин аттыг колхозта кончуг четпес боттанып турар. Оң херечизи болза, колхоз кижигүнериниң хөй нуруузу безин бижик билбезинде болуп турар.

Районун улус өөредилге килдинден Эйлиг-Хем эге школанын эргелекчизи эш Таванын ук ажилга томуйлаан-даа болза «бодум 16 кижини бижикке өөретпешим, колхозка 5 бижик бөлгүмүн тургузар мен» деп азаан боордан башка чүгү-даа кылбайн аңаа-ла арагалал чайлаан, ол, безин чангыс-даа кол-

хозчуну бижикке өөретпешим. Сумуда колхозчуларны бижикке өөредиптер хире шыраак билигиг башкылар, Кызылдын ортумак школынын өөренкичтери, педучилищениң, көдээ ажил-агый техникуму-нун, фельдшер-акушер школынын студенттери аңаа хөй чайлааннар. Олар боттарынын колхозтун колхозчуларынын бижик билбес чорун узуткаарын база херекке албаанын ужурундан чүгү-даа кылып бербээнер.

Ынчангаш амгы сорулга болза, улуг назылыг колхозчу чоннуң ортузунга бижик билбес чорукту узуткаарда колхозка бижик өөредилгезин шалыпкын чорудуп, чонну ол-че эки хаара тудуп, иденкейлиг ажилдаары сумуда партия, комсомол организацияларындан болгаш суму Совединиң даргазы Урангайдан база колхоз баштаар чериниң даргазы Өдүрктен негетинип турар.

Б. БАГЫТ-ООЛ.

Харысалга чок чоруктун түңнели

Өвүр районун Дус-Даг сумузуңда «Совет Тываның 5 чыл ою» көдээ ажил-агый артелинде нийтиниң өңчүзүн харысалга чок кадагалат турар барымдаалар кончуг хөй.

Хөй кадарчызы Доктугу бодунун хүлээнген ажилынга эн-не харысалга чок болганын ужурунда бодунун кадарып турганы, колхозтун хоондан 40 баш хойларны бөрүге кырдырган. Бо дугайында мал ажылынын бригадирин Ажы-даа, колхоз баштаар чери-даа кандыг-даа хемчег албайн турар.

Ол ышкаш мал кадарчылары: Чаш-оол, Шырап, Каспакай олар сөөлүг үеде мал ажылынычкөк кичээлге салбас, харын аалдар кезип үргүлчү арагалал турарлар.

Хөй кадарчылары колхозтун хойларын боттарынын хузуунда саап турар, ычангаш аңай, хураганнарын күжү арган болгаш олар кога-

раар чорукта таваржып турар. Кадарчы Шыраптың кадарган хоондан үскөн 58 санныг хемчелер энир чылын улуг когаралга таварышкан.

Мал кадарчылары нийтинин малын канчаар кадагалат, ашкарып-чемгерип турарын колхоз баштаар черинден сонургап көрбөй, хына-байн турар. Колхозтун малы хүн-бүрүде чеже килограмм смирнп турары колхоз баштаар черинге билдирмес.

Колхозтун мал ажылында четпестерни илеретпес, ону экижидер дугайында хемчег албайн турарынын кол чылдагааны ында, ажилдап турар кижилер дөргүл-төрөл, арын-нүүр тыртар чүдүлери база бар.

Нийтинин өңчүзүн харысалга чок кадагалатп тургаш когаралга таварыштырып турар кижилерин хемчег алгаш, колхозтун мал ажылы экижидери чугула.

В. БЮРБЮ.

Тарааның чидирин болдурбас

Кызылдын көдээ районунун Көк-Тей сумуда «Совет Тыва» көдээ ажил-агый артелинин тараанын дүжүдү чаагай болган.

Ол чаагай дүжүттү ажаап ап турарында чидиргелер хөй. Бир черде кестинген 30 га чери ап көөргө, бир квадрат метр черде ортумаа-биле 40—50 грамм тараа чыдып калган болуп турар. Хову бригадирин эш Тавалаай ол четпестерни узуткаар талазы-биле хемчег албайн турар.

Колхозтун тараа кезер машиназы үргүлчү үрелип, оң-биле ажилдап турар улустар хүн нормазын үргүлчү күөсетпейн турар. 6 хонук иштинде чүгле 3—4 гектар черин тарааны кестирип турар чоруктар бар.

Тарааны чидирг чокка ажаар дээш демиселди чедишкенин чорударынче колхозчуларны организастаары чугула.

С. ДОНЗУМ.

оларнын урууларны чогуур өйүндө экизи-биле хемчегленип, аш-чем-биле бүрүн хандыраарын турарынче кол кичээлгеин салза чогуур.

Школага өөредилге-кижизидилгениң ажилдын таарымчалыг болган турары, өөренкичтериниң контингентин четче тургузарынын чугула чепсез болуп ужурулг. Ол дугайын Сүт-Хөлдүн Алдан-Маалыр эге школанын эртен чылдагы дуржулгазы ылапты-биле херечиле турар. Эртен чылын ол школага өөредилге-кижизидилгениң ажил кончуг таарымчалыг кылдыр тургустунган, уруулар амыдыралдын эргежик чугула бүгү чүдүлери-биле долдур хандыраарын турганынын ачызында, ук школа өөредилге чылын четче контингент-биле чедишкенин дооскан. Ынчангаш улус өөредилгезиниң органныра шак ындыг школаларнын ажылынын дуржулгазын кичээлгеин улгатырып, ону бүгү школаларга непертесе чогуур.

Обласка бүгү-нигиниң ыяавыла чеди чыл өөредилгезин ботандыраар чорукту канчаар-даа зажок чугула ужуру-дузалыг политиктиг сорулга кылдыр сапаар херек. Улус өөредилгезиниң органныра болза, чер-черин партия, совет, профбюлде, комсомол организациялары-биле тудуш харылаага, демниг хөдөлүшкениге ажилдавышаан тургаш, школаларнын өөредилге-кижизидилгениң ажилынын моон сонгааргы экижидилгези дээш, өөренкичтерге быжык болгаш ханы билиглерин бээр дээш, оларны совет патриотизмин, национал чоргарланышкыктын эзуунга, социалистиг Төрээн чуртунга, улуг башкы Сталинга кызыгаар чок бердинеринге кижизидер дээш шыңгы демиселди чорудар хүлээлгелер.

Интернаттарда чурттап турар болзажок, күрүне хандыраалызынга алдынмаан урууларнын ада-нелери-биле ажилды күөсөдирпешим.

А. ГРИГОРЕНКО.

облоно эргелекчизиниң ора-

Делегейде болуп турар чоруктарның допчулалы

Кыдат улус чаа амыдыралды тургузуу турар.

Октябрь 1-де кыдат улус болгаш бүгү депшилетилг кичи төрөлгөтен Кыдат Улус Республиканын доктаап тургустунганынын 2 чыл болган ою болуп кайгамчыктыг хүннү демдегеп эрттиргенер. Ийи чыл сонгаар иштики болгаш даштыкы реакциянын катышкан күштерин кыдат улусту бүгү-делегей талазы-биле төөгү-дүгү тивилээнин түнелинде демократтыг хөгжүлдениң оруу-биле чоруп орап эсүлүг хостуг болгаш хамаарышпас күрүнө болуп чаа Кыдат төрүтүнгөн.

Кыдат улус республиканын тургустунганы Октябрьдин социалисттик Улуг революциянын сөөлүндө эң улуг төөгүдүгү болушкун болуп, Кыдатка национал-хосталгалыг шимчээшкинин тивилгези болза, делей империализмдин бүгү системанын болгаш империалисттик агрессиянын бүгү планнарына чаа күштүг согушкун болуп.

Коммунисттик партиянын болгаш ооң шыгалтыг мерген угаанын баштагычызы Мао Цзе-дунун баштагычызы кыдат улустун чөдип алган ол тивилгезинин түнелинде Кыдатты Азияда империалисттик агрессиянын депкижи кылдыр хуулдуруп дээр дайынның америк-англи кысыкчыларынын кем буруулугу планнары үрелип бузулган. Кыдаттын революциясы болза, империализмдин колонийжи системанын буза шапкан болгаш Азиянын колония болгаш хамаарышпас чурттагында өзүп үнүп турар национал-хосталгалыг шимчээшкинин согушкуннары-биле өлүмчө бар чыдар ол ирксасац системаны буза шапкан.

Кыдат улустун тивилгези дээр, марксизм-ленинизмдин чаа тивилгези болган. Империалисттик араатанар Кыдатты кезээ мөнгөде чидиргенер. Кыдат болза, Совет Эвилелине баштагырган тайбынның, демократиянын болгаш социализмдин бүгү-делегей фронтунун күчүлүгү кези болу берген. Ол фронтун күштери андыг байдал-биле улам-на өзүп үнген.

Бодунун туруп келгенин 2 чылын дургузда Кыдат улус республика болза, политика, эконом болгаш култура талазы-биле улуг чедишкенин чөдип алган. Бүгү куртаг черде Кыдат хосталган, Тибетти тайбын арга-биле катап катыштары ботанган, гоминданчылардан Хайнань болгаш Чжоушань ордулуктар аштатынган. Америк империалисттик эжелеп алганы Тайван ордулуктан ажыда бүгү чуртта улустун чагыс аай эрге-чагыргазы неперезин. Революциянын чаалап алгышынын камгалаарыне, чуртта контрреволюстуг идегеттерин базарыпче, чөдип алдынган тивилгези быжылганынча болгаш улам ханьладарыне улустун бүгү күштерин организастап турар улус демократиянын диктатуразы быжылганынча турар.

Улустун эрге-чагыргазы болза, улустун тайбын болгаш аас-кежиктиг амыдыралын хандыларыне угланган демократтыг үндөзүн чаартылгаларын дүргө темпидер-биле чорудуп турар. Япон империалисттерге болгаш гоминданчы дүжүметсиг капиталга хамаарып турган бүгү бүдүрүлгелер, рудниктер, демир-оруктар, банкылар национализиастатынган. Олар болза, чуртун улус ажал-агынын системанын бодунун ролю канчаар-даа аажок өзүп турар күрүнө секторунче шилээнер.

Эң улуг чаартылгаларын бирээни болза, чер реформазы болуп. Чуртун 400 миллион көдээ ажал-агылыг чоңунун ишинде 290 миллион көдээ ажал-агылыг чоңуну турар девискээринде чер реформазы шагда-ла доозулган. Бо чылды чер реформазы болза, бүгү черлерге чорутурун. Анаа чер дээр хөдөлгө-нүн төлөвиринин кудулаашкыны боттаныр, чер айтырын демократтыг байдал-биле шиптирлери, бүдүрүкчү күштерин хөгжүлдөзине канчаар-даа аажок улуг курлавырларыны ажыдып турар болгаш Кыдатты индустриализастаарына херек эргежок чугула чүдүдери тургузуп турар.

Улетпүрүң катап тургузары дооступ турар. Аар үлетпүрүн хөгжүлдөзүн темпидери дүргө-биле чоруп турар болгаш оон эң чугула адыры болуп машина тудушкуну өзүп турар. Бо чылды баштайгы кварталында аар үлетпүрүн продукциянын үнеси тулуг материалдарын үлетпүрү-биле кадзы эрткен чылды бо үезинге деңизерге 44 хуу катап өскөн. Кыдаттын машина тудугулары болза, бо 2 чылды тургузуда продукциянын 270 чаа өскөдөрүнүн бүдүрүлгезин шиптээди алганнар. Кыдатта бир-ле дугайында автомобильдерни, тракторларны, пест станоктары болгаш өске-даа машиналарыны кылып үндүрүп эгелер бергенер. Кыдат улус республиканын 2 чыл болган оюн Кыдаттын ажалчы чоңнары болза, канчаар-даа

аажок улуг бүдүрүкчү көдүрүлүшкүнүн байдалында демдегелээр. Амурнун эриктеринден төп Азиянын кургаг эленингерге чөдир — Кыдаттын бүгү девискээринде хоорайнын болгаш көдөзүн ажал-ишчилеринин кажан-даа көстүп көрбөзүн тургузукчу энергиязы хайнып турар. Чаа амыдырал болза, кижилеринин күш-ажылды чаа эзу-биле көөрүн төрүп үндүрүп турар. Патриоттуг чарыс чүс-чүс мун ажалчы чоңнары хаара туткан.

Аныак Кыдат улус республиканын чедишкенин хандырып турар эң чугула фактор болза, Совет Эвилели биле болгаш улус демократиянын чурттары-биле найыралдыг чоок харылзааларын доктаадып тургустаны болуп. Совет Эвилелин болгаш Кыдат улус республиканын харылзаалары найырал, эвилел болгаш боттарына дузалажырынын база сөөлүгү дугуржудгаларын дугайында керээге үндөзүлгөн хөгжүп турар.

Хүнүн-не быжыгып турар кыдат совет найырал дээр, демократтыг тургузушкунун фронтунда Кыдат улустун улам-на ынайгы тивилгелеринин чүгө үндөзүн болуп эвес, харын И. В. Сталинның айтканын эзугаар алырга «бүгү агрессорларга болгаш дайын кысыкчыларына удур Ыраккы Чөөн-чүкке тайбынны хандырынын херээнге бараалгап турар болгаш бараалгаар».

Францияда кантоналдыг сонгуудаларын мурнуу чарында

Октябрь 7-де болгаш 14-те Франциянын департаменттеринин (областарынын) кезинге чингине чөвүлдерге сонгуудалар болуп. Ол чингине чөвүлдер болза, кызгаарладып алган эргелерди болгаш тус черинин департаментинге сан-хөөнүч болгаш өске-даа экономнуг айтырылганын көөрүн боттандырып турар органныр болуп. Ук сонгуудаларын кантоналдыг деп адап турар, чүгө дээр олар болза, чуртун үрүмк кантоналдыг дээр административиянын талазы-биле чорутуп турар. Кантонал бүрүз чангыс чингине чөвүлчекти сонгуур. Ынчанга шупту 1660 кижик сонгуур.

Бо чылын Францияда кантоналдыг сонгуудалар болза, иштики политиктиг шынгыраашкынын байдалында болуп турар. Француз чазактыг чорудуп турары дайын белектелини болгаш Американын Катышкан Штаттарына чагыртырынын политиказы болза, француз улустун ханы киленин үндүрүп турар болгаш Франциянын амгы чагырчылары америк империалисттерин дыйнагыр күүседикчилери кылдыр боттары көргүскенер. Герман милитаризмин катеп төрүгүндүренин Вашингтонга чогаатынган планнары француз министрлер — Пленби-биле Шуманның атгарын хей халас эвелеп турар.

Франция болза, АКШ-тын шериг баазазыне күштүк-биле хуулуп бар чыдар. Оон девискээринде америк аэродромнар, шериг складтары тургустунгулаан болгаш америк эжелеп шериглер база чыгып турар. Лайпаллис болгаш Ла-Рошель, Шербур, Бордо болгаш өске-даа порттар америк шериглерини ханьладзында турар. Франциянын 90 департаменттеринин 80 департаменттери эжелелдин кандыг бир чадазында шаг-ла-ла кире берген болуп турар.

Чуртун улус ажал-агынын милитаризация хоозурадып турар. Өртектер соксаал чокка өзүп турар. Франциянын паралагазынын миннип меддегеп турарын эзугаар алырга, акша үнезинин кудулаашкынын айылы кажангызындан-даа артык болуп турар. Ынчалда-даа Француз чазак болза, ол өлүмнүг политиканы чорударын ам-даа уламчылаар дээр. Сан-хөө болгаш экономика министр Рене Мейер Оттавага болган Сонгуу-атлантика эвилелин чөвүледи деп адаар сессиянын түнелинин дугайын меддегелишкан, демдегелзин болза: «Эндере боо-чөпсеглээшкин талазы-биле чурт бүрүзүнү күженишкенин улам эээр ужурул» болгаш 1952 чылдын шериг талазы-биле чаа бюджеттин чугаалажып көрүп турарынын үезинде парламент «чугула шиптирлери хүлээп алыр ужурул» дээр.

Француз чазак болза, кантоналдыг сонгуудаларга чөдир парламенттиг даштыкы политиканы шиптирлээринге бүгү хөмчөклер-биле шаптык ужураштырып турар. Депутаттарынын хей кезинин негелдеринге удураныштыр национал хуралдыг даргазы Эррио парламентини кажарлапкан, Франс-Пресс агентиленин меддегези-биле алырга «чазактын дээди күзелди» хандырып, дыштаны берген дээр парламенттин херек кырында таралдыкан.

Боо-чөпсеглээшкин көвүдөзүнүн политиказы болза, ажалчы чоңнарын демократтыг эргелеринче реакциянын шаап халдаар чоруу-би-

ле бир болуп катыжып турар. «Француз улустун катыжышкыны» дээр РПФ (дегөлийг фашисттик партия) бодунун ажал-чорудулгазын улам идепкейжиткен. Өске реакциялыг партиялар-биле болгаш барыны социалистер-биле чугаалажып алган дегөлийчлер болза, эрге-чагырганы эжелеп алырынын орунуче чаа базымны кылып деп бодап турар».

Сонгуудаларга реакциянын төлөкчилеринге удур удуртукчу ролун коммунисттик партияга тудустан удуранышкынын республиканыч болгаш антифашисттик эвилелин кандидатары туржур ужурул. Ол эвилел болза, бодунун сонгууда кампаниянын Тайбынның Пактызын чарары дээр, чуртун национал хамаарышпас чоруун катап тургузары дээр, америк эжелелди ажалчы чоңнарын чөптүг негелдери дээр демиселдин лозундарынын адаа-биле чорударлар. Ол лозуннар болза, коммунисттик партияны долгандыр реакциянын болгаш дайынның күштери-биле демисежип турар бүгү француз патриоттарын катыжышкынын сууру болурлар.

Австрали улус реакцияга ойтур шавышкыны берип турар

Барык бир чыл чартык хиреде Австралияда америк империалисттерин айтышкынын эзугаар Мензистин реакциялыг чазаның чогаатканы, коммунисттик партияны чоругаар дугайында деп адаар хоойлуну долгандыр кадгы-дошкун демисел үргүлдүп келген. 1950 чылда парламентиже чазактын оптуг арга-биле кирип тырта бергени ол хоойлу болза, австрали улустун демократтыг хосталгаларынын артышкынын базарынын талазы-биле реакциянын холунда чөпсө болуп ужурул. Ол хоойлу болза, чазактын демократтыг организацияларын хоойлу дүрүм даштында деп чарларын, профэвилелдерин хынаарын болгаш тайбын талалакчыларын суд талазы-биле иштеп-хынаарын көрүп турар.

Улустун калбак удуранышкынын түнелинде Австралиянын дээди суду ол хоойлуну күш чок деп санаарына албадаткан болгаш ол хоойлу чуртун конституциянын каржызы-биле үрөп турар болган. Реакция болза, конституцияны өскерткип кааптар деп шиптирлеп алган. Мензистин чазак парламентини ынчанга таралдыккан болгаш чаа сонгуудаларын чорудар дээр. Чаа парламентте хей эвес кезекти ачылгавышпаан, чазак болза, конституцияны эде көөрүнүч эргелерин чөдип алыр дээр улустун санал-ооналынын чылдазын чорудар деп шиптирлеп алган болгаш оон-биле ол улуска удур базымны «хоойлужулар» дээр.

Ынчалза-даа улус массалар болза, сентябрь 22-де улустун санал-ооналы чып турар үезинде Мензистин антикоммунисттик аргазын хүлөөзө. Австралий реакциянын болгаш оон америк-англи сорук кирикчилерини планнары аштырышкына татырышкан. Австрали улус оон-биле чазактын политиказына ханы киленээшкини илереткен болгаш дайынның америк-англи кысыкчыларынын чашпаа чалчалары болу берген австрали эрге-чагыргаларын дайын белекелдеринин нити ичирбизинде турар антикоммунисттик хоойлу болуп дээрзи чугаа чок.

Вашингтонун айтышкынын эзугаар Мензистин чазак болза, америк агрессорларны деткири-биле Кореяге австрали шериглерни чоруткан. Сан-Францискога болган конференцияга австралий төлөөлөр болза, Ыраккы Чөөн-чүкке чаа дайын белектелини керээзи болуп Япония-биле чангыс талалыг керээзин америк төлөвирин идепкейли-биле камгалааннар. АКШ болгаш Чаа Зеландия-биле чергелештир Австралия болза, Оожум океанын агрессия чактында болгаш өске-даа керээздерде киржип турар.

Австралияда ажалчы чоңнар чуртун иштики, даштыкы политиказынын америк албадалына чагыртырына шиптирли-биле удураныштырлар. Хей-нитинин сөөлүгү санал-ооналынын түнелдерин эзугаар алырга, австралийлерин үштүн ийи кезин Японияны эндере боо-чөпсеглээринге болгаш оон-биле чангыс талалыг керээзин чарганына удур бадылааннар. Австрали ажалчынар реакцияга удур ажал соксадырынын шимчээшкини күштелдери-биле харылап турарлар. Тайбынның Пактызын чарары дээр кампания чуртта калбарып турар.

Мензистин чазаның санал-ооналы чылдазы чорудар дээриниң буступ дүшкени-биле кадзы Австралиянын улусу реакциянын халдаашкынын чуртун боттарынын эргелерин камгалап алыр дээр күзели шиптирли-биле долдунган дугайын ол бүгү херечилеп турар.

В. ХАРЬКОВ, С. ИВАНОВ.

Австри-совет эп-найыралдың айы

ВЕНА. Австрияда австри-совет эп-найыралдың айы ажытылган, ол ноябрьн 7-ге чөдир үргүлдүлээр. Венаның «Скала» деп театрына байырыг хурал болуп эрткен, анаа ажалчы чоңнарын төлөөлекчилери, эртемниң, уран-чүлдүң, литературанын сурагыл ажалдакчылары болгаш хей-нитти организацияларынын удуртукчулары киришкенер.

Байырыг хуралды австри-совет нитилелдин даргазы, профессор Глязер ажыткан. Австри-совет эп-найыралдың айының кол сорулгазы болза, социализмдин улуг чуртунун дугайында шынны непередери болуп деп ол демдегелээ. Австри-совет нитилелдин ажал чорудулгазынын дугайында илеткелди нитилелдин чингине секретари Лангбейн кылган. Эртнп турар чылдың дургузунда Австриянын чурттакчыларынын ортузунга Совет Эвилелинин улустарынын амыдыралынын, ССРЭ-де чорутууп турар тайбынның канчаар-даа аажок улуг туудуларынын болгаш совет кижилерин тайбын демиселини дугайында шынны непередеринин талазы-биле нитилел улуг чедишкенин чөдип ап шыдаан. Бо эртнп турар чылда австри-совет нитилелдин кежигүннеринин саны 10 муң кижичөдир өскөн. Нитилелдин тус-тус черлерде 70 чаа организациялары тургустунганын илеткелди демдегелээ. (СЭТА).

Болгарияда индустриализасташкынын чедишкени

СОФИЯ. Болгариянын телеграф агентилени Болгариянын аар үлетпүрүнүн министринин орадакчызы Стоян Караджовтун «Бистин чуртту социалисттик индустриализасташкына шиптирлиг факторлар» деп эгилеп чүлүп дамчыткан. Ол чүдүде чугаалап турары болза, четче эвес сандан алгаш көөрге, Болгариянын үлетпүр продукциязынын болгаш көдээ ажал-агыг продукциязынын аразында хөмчөөли 51:49 болуп турар. Аар үлетпүрүн адылларынын дүргө-биле хөгжөзүнүн түнелинде чинк үлетпүр-биле аар үлетпүрлерин аразында туруп турар байдалды нити хөмчөөли бо чылдын төңчүзүндө 57:43 болуп. Ол чүпү көргүзүп турары дээр, үлетпүрлерин хөгжүлдөз, эң ылаңгы аар үлетпүрүн хөгжүлдөз беш чыл планында көрдүгенинде канчаар-даа аажок дүргөн хөгжүп турарын көргүзүп турары болуп деп Караджов бижип турар.

Ол чүдүде оон ынай чугаалап турары болза, улуг Совет Эвилелинин болгаш бистин баштынчывыс болгаш башкывыс эш Сталинның үргүлчүзү акы-дуума доктаамал дузаламчы эвес болза, ол чедишкенин чөдип-алдымас турган. (СЭТА).

Итали улус Тайбын Пактызын чарарын негеп турар

РИМ. Беш улуг күрүнелерин аразына Тайбынның Пактызын чарар дугайында Тайбынның Бүгү-делегей Чөвүлелин Кыйгырынын адаанда октябрьн 1-ге чөдир Италияда 13825200 хол үжүктери чылдыг деп тайбын талалакчыларынын шимчээшкинин итали комитети дынадып турар. Италиянын хей-хөй провинцияларында чурттакчыларынын 90 ажыг хуузу Тайбынның Пактызы дээр санал бергенер. (СЭТА).

Данияда тайбын талалакчыларынын шимчээшкини

КОПЕНГАГЕН. Данияда тайбын талалакчыларынын шимчээшкини улам калбарып турар. Беш улуг күрүнелерин аразына Тайбынның Пактызын чарар дугайында Тайбынның Бүгү-делегей Чөвүлелин Кыйгырынын адаанда 122454 хол үжүктери чылдыг деп тайбын талалакчыларынын 90 ажыг хуузу Тайбынның Пактызы дээр санал бергенер. (СЭТА).

Сонгу чүк чурттарынын тайбын талалакчыларынын Стокгольмга ноябрьн 30-ден декабрьн 2-ге чөдир болуп конгрессинге киржип дугайында чалагал бижиктерин тайбын талалакчыларынын 14чи комитети хей-нитти организацияарже таралдып турар. (СЭТА).

Кореяда болушкуннар

Улустун армиязынын Кол командыларынын дыңнады

ПХЕНЬЯН. Кореянын улус-демократтыг республиказынын Улустун армиязынын Кол командыларынын октябрь 2-де медээлээни болза, бүгү фронтуларга Кореянын Улустун армиязынын катыжышкыны кыдат улустун эки-турачы кезектерини сырый дем-катыжышкыны-биле америк-англи эжелекчилерин болгаш лисынманчыларын атакаларын чедишкенин-биле ойгур шапч, оларнын дириг күжүнге болгаш техниказына улуг чидиргелери тааарыштырып турар.

Октябрьн 1-де төп фронтуга Улустун армиязынын кезектери 30 ажыг танкаларга, ужал-чүгө болгаш артиллерияга деткиди алгаш

дайзынын атакаларына удур туу-чуушкуннар чорударын үргүлчүлөп турар.

Улустун армиязынын кезектери Соньжинь районда эрик кылында чурттакчылыг пункттарын араатазы-биле болап турган дайынның бир эсминчизин сугже дүлгөн болгаш ийи эсминчини үрей аткан.

Октябрьн 2-де Улустун армиязынын эртенит кезектери болгаш адыгы-анчылар Соннам, Вонсан районнарда болгаш өске-даа хоорайларда тайбын чурттакчыларлыг пункттарже халдып турган дайынның 7 самолөдун андара аткан. (СЭТА).

Синьхуа агентилени Кореяда америк интервентилерин планынын дугайында

ПЕКИН. Синьхуа агентиленин дамчыдып турары болза:

Америк агрессорлар чаа дайын авантюризмига белекенип турар, эң ылаңгы Сонгу Кореянын чөөн талакы азы барынын талакы эринге десанты дүжүрөп деп турар.

Франс Пресс агентиленин август 29-та Вашингтондан медээлээн медээзинде чугаалап турары болза, америк стратегилер чаа оперативтиг планын ажылдап кылганар. Угу Сонгу Кореяны долгандыр бүзөөлээр дээр ол планы айыл чок чорутуу национал чөвүлди болгаш чазак чери эрткен ийи неделанын дургузунда танышкан болгаш американын корей болгаш кыдат шериглери Ялуцзян хөмчө кызар дээр, тулушкуче ам-даа беш дивизияларны октаар деп шиптирлээ, база Сонгу-Чөөн Кыдатта баазаны «коммунист эзу-биле» бомбалаар деп шиптирлээнер — деп медээ чугаалап турар.

Хей-хөй америк солуннарын болгаш Франс Пресс агентиленин чарлааны ол план Кэсонда чугаалажышкынын болуп турары-биле сырый харылаалыг болуп турар. Чугаалажышкынын эгезинин эгезинден эгелеп америк интервентилер ону өш-биле узамдыктып турар болгаш ол-ла үеде улуг-улуг масштабтарга дайын маневрлерин, шериглерин мөөнөзүн болгаш разведкалаашкыны чорудуп келгенер.

Оон ынай медээлеп турары-биле алырга болза, Японияда турумчуп туруп алган чокта чаа Иокосука районга десант дүжүреринин талазы-биле улуг маневр кылган, америк чадаг шеригнин дөргөн дугаар дивизи- (СЭТА).

Германияны катап боо-чөпсеглээринге удур ажалчыларнын Европа комитетинин хуралы

БЕРЛИН. Сентябрьн 26-дан 29-ка чөдир Берлинге Германияны катап боо-чөпсеглээринге удур ажалчыларнын европа комитетинин хуралы болуп эрткен. Анаа катап боо-чөпсеглээшкинге удур ажалчыларнын немец комитетинин кежигүннери база киришкен. Ол хуралга америк-англи империалисттерин белекенип турары делегейнин чаа дайынның айылына удур Европа чурттарынын ажалчы агызынын демиселин күштелдирерине угланган бир кезек шиптирлерини хүлээп алган.

«Нейес дейчланд» солунун бижип турары болза, комитеттин эң сөөлүгү заседанинине комитеттин даргазы Ари Бүдэн чүвө чугаалаан. Англи-америк дайын кысыкчыларынын Вашингтонга болган хуралынын ужуң дөдөй байдалы оон-даа ынай болуп турар чидгенишкенин хей-хөй шылаан, Бүдэн бүгү чурттарын ажалчы чоңнарын серемчиледиг болурунче кыйгырган. (СЭТА).

Голланды солдаттар Кореяга дайылдажы-рындан ойталап турар

ГААГА. Сентябрьн 30-де Роттердамга бир пароход Кореядан 405 голланд солдаттар чөдирин келген деп «Альгейм дагблад» солун дынадып турар. Ол солдаттар болза, америк интервентилерин талазы-биле турарын болгаш Кореяда дайын оон ынай чорударын күзөйи барганнар. Бодунун үезинде ол солдаттар болза, Кореяда турар голланд батальонга бир чыл албан эртирер деп керээ чарып алган турганнар. Ол керээни хуусаазын уздыр дээр

зияны ам бо үеде кышкы үеде дайын чорудулгаларына киржиринге өөрөдип турар.

Дөртөн бир дугаар дивизиянын бүгү кезээни чарты, а база америк ужал-чүлү десантынын бир кезээ Японияда Цитосе районда ужал-чүлү баазында парашют-биле халырынга белекелди эртип турар. Оон ангыда, истребитель болгаш бомбалакчы ийи америк бригадалар америк баазадан Японияда баазада чөдип келген.

Кореянын суунда «Эссекс» деп америк авианосецтер болгаш оон-даа өске корабльдерин кезектери чөдип келген болгаш база ол ышкан Кореянын сугларында туруп турар миналар дажыглар америк флотия бүрүн белеп кылдыр тургустунган.

Кэсонда чугаалажышкынын америк таланын үскенин сонда Кореяда агрессия америк чадаг шериг, дайынның чадаг шериг болгаш чалак лисынманчы шериг черлери Кореянын Барыин талакы эринде Нампхо районуче, Чөөн талакы эринде Вонсаннын чокка-выларын разведкалаар чорукту күштелдирип турар аларган.

Америк агрессорларнын Кореяга чаа дайын авантюризмиге кирерине белекенип турарын болгаш Кэсонга эгелээн чугаалажышкынын америк таладан хөй удаа үрөп турар чоруктар болза, үстүкү удурут черлерин моң мурнунда-ла чогадып кылган планы-биле харылаалыг турганын бо фактылар илередип турар. (СЭТА).

Харысалгалыг редактор О. А. ТОЛГАР-ООЛ.